

Procesima i pokretima u gradovima posvećeno je sedmo poglavlje. Tu se govori o dominanci («Dominanca — dominance — jest brojčana ili teritorijalna nadmoćnost jedne lokalne zajednice nad drugom ili jednog dela te zajednice nad ostalima», str. 77), gigantizmu i razaranju, radničkom pokretu i mistifikaciji gradova.

Porast broja i veličine gradova kao i pojava novih društvenih procesa u njima povećali su i uzroke i oblike nenormalnog ponašanja (anomije) ljudi. O tome Kostić govori u osmom poglavlju. Različiti oblici anomije u gradu mogu se podijeliti na: oblike anomije, tajna društva i rasne sukobe. Od oblika anomija spominju se: samoubojice, pobačaji, profesionalni prijestupnici, skitnice, narkomani, seksualna patologija, psihoze i neuroze te mentalne epidemije. Oblici tajnih društava jesu: slobodni zidari i rotari, mafija, gang i karbonari. Pod rasne sukobe Kostić podvodi antisemitizam, crnačko pitanje, Cigane i apartheid.

U završnim razmišljanjima o perspektivama grada autor iznosi mišljenja različitih autora o budućnosti grada. Naravno, ona su umnogome futuristička jer tek dijelom baziraju na realnim činjenicama koja daju mogućnost predviđanja, a ne tek nagađanja.

Zoran Malenica

Grupa autora

RESEARCH AND DEVELOPMENT IN EDUCATION

Organisation for Economic Co-operation and Development, Paris 1974, 60 stranica

Publikacija »Istraživanje i razvoj u obrazovanju« bavi se analizom istraživačko-razvojnih napora u obrazovanju u zemljama koje su članice OECD-a, posebice evropskim. U njoj se opisuje i pokušava procijeniti sadašnja organizacija istraživanja u obrazovanju, njegov razvoj i problemi koji se s tim u vezi javljaju.

U uvodnom dijelu izložen je kratki povijesni pregled istraživanja i razvoja obrazovanja u evropskim zemljama. Tu se mogu uočiti dva stupnja razvoja. Prvi se veže uz razdoblje i situacije kada is-

traživanje i razvoj nisu težili direktnoj intervenciji u obrazovanju nego su na nj utjecali na indirektan način — utječući na stavove i ponašanja sudionika u obrazovnom procesu. U drugom se stupnju razvoja, od prošlog svjetskog rata do danas, postepeno prelazi na direktnu intervenciju.

U prvom poglavlju, »Institucionalno uređenje«, ispituju se različiti tipovi istraživačko-razvojnih centara, eksperimentalne i razvojne institucije i sadašnji naponi za njihovim širenjem. Iz analize proizlazi da su funkcije stvaranja razvoja i znanja dobro utemeljene u visokoškolskim institucijama. Trend razvoja u svim zemljama sve je viši, bilo kao rezultat promišljene politike, bilo kao posljedica spontanog društvenog pritiska.

Drugo poglavlje, »Financiranje i kadrovi«, posvećeno je analizi podataka o financiranju i kadrovima. Izrazito obilježje istraživanja jest nizak nivo financiranja i kadrova, s izuzetkom Švedske i SAD. Postotak budžetskih sredstava izdvojenih za istraživanje i razvoj nikad ne prelazi 0,5%, a veoma je često manji od 0,1%. Predviđa se veliko povećanje sredstava za istraživanje i razvoj obrazovanja u svim zemljama. Slična je situacija i s kadrovima, tako da se može očekivati bitno poboljšanje sadašnjeg stanja.

U trećem poglavlju, »Bitna područja istraživanja«, analizirani su pokazatelji sadašnjih istraživačko-razvojnih napora. Kao što se očekivalo, istraživačke teme znatno variraju prema dominantnom istraživačko-razvojnom modelu. U zemljama gdje istraživanje nastoji da bude pretežno uslužna aktivnost, broj projekata koji se bave konkretnim obrazovnim temama i specifičnim rezultatima udjela politike u obrazovanju daleko je veći nego u onima koje su na početku toga perioda.

Stvaranje politike i planiranje istraživanja i razvoja u obrazovanju, tema su četvrtog poglavlja pod nazivom »Određivanje politike i planiranje istraživanja i razvoja u obrazovanju«. Povećano učešće koordinacije i planiranja možda je najvidljivije obilježje posljednja dva desetljeća, prvo u sjevernim a sada i u južnim zemljama Evrope. Planiranje istraživanja i razvoja može uskladiti politiku upravljanja i razlike u potrebama različitih područja istraživanja. Karakteristika sadašnjeg prijelaznog perioda jest mnoštvo tijela (popisanih u tom

poglavlju) koja sudjeluju u stvaranju istraživačke politike. Rijetko je to posljedica promišljene politike koja je išla za tim da rasporedi odgovornosti (kao u slučaju Norveške), a više rezultat različitih institucija stvorenih u različito vrijeme s različitim ciljevima.

Peto poglavlje, »*Suvremena strategija za istraživanje u obrazovanju*«, bavi se strategijom istraživanja. Predlaže se da u sadašnjem periodu istraživanje i razvoj u obrazovanju bude element službe nacionalne administracije blisko vezane sa centralnom vlašću (vladom) ili kao samostalno kritičko informativno tijelo. U ovome drugom slučaju njegova bi funkcija bila da kritički analizira postojeće obrazovne ciljeve i politiku te da sudjeluje u stvaranju novih ciljeva, s obzirom na društvene potrebe i interese.

Da bi se to ostvarilo, potrebno je ispuniti brojne uvjete koji se odnose na institucionalni poredak, status istraživača, i druge.

Iako autorima ovoga rada nije bio cilj da dublje ulaze u razlike između pojedinih zemalja u društvenom sistemu, ova je razlika prisutna u samom pristupu. Najveća vrijednost rada jest u statističkoj dokumentaciji koja je obilna i može poslužiti istraživaču koji je sposoban razlučiti razlike između pojedinih zemalja. U interpretaciji navedenih pokazatelja treba paziti i na razlike u statističkoj metodologiji između pojedinih zemalja. Ako će čitalac držati na umu ove dvije opaske, onda će ovaj rad, mali po opsegu ali vrijedan po sadržaju, dobro doći svakome tko se bavi problemima istraživanja i obrazovanja.

Jozo Previšić